

*Agnieszka Chwiałkowska**

ROLA I ZNACZENIE SEKTORA MŚP W FINLANDII

Zarys treści: Artykuł prezentuje znaczenie Sektora Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Finlandii na przestrzeni lat na podstawie przeglądu literatury. Przedstawiono wyniki tego sektora (jego profil SBA – *Small Business Act*) na tle innych krajów Unii Europejskiej. W dalszej części artykułu uwagę poświęcono wpływowi kryzysu na MŚP w Finlandii. W opracowaniu poruszono również zagadnienia związane z innowacyjnością w tym sektorze.

Słowa kluczowe: sektor MŚP; Finlandia; Small Business Act

Klasyfikacja JEL: L22

WSTĘP

Pomimo powszechnie rozpoznanej ważności Sektora Małych i Średnich Przedsiębiorstw¹ dla gospodarki, zatrudnienia, poziomu innowacji oraz przyczyniania się do wzrostu bogactwa społeczeństwa, nadal relatywnie mało uwagi poświęca się temu sektorowi w literaturze i badaniach naukowych w Finlandii.

Celem artykułu jest przedstawienie znaczenia sektora MŚP dla fińskiej gospodarki oraz pozycji fińskich MŚP na tle małych i średnich przedsiębiorstw w Unii Europejskiej, a także wpływu kryzysu finansowego na działalność oraz innowacyjność MŚP. Przedstawiono wyniki tego sektora (jego profil SBA – *Small Business Act*) na tle innych krajów Unii Europejskiej oraz zidentyfikowa-

* Adres do korespondencji: Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, ul. Gagarina 13a, 87-100 Toruń, e-mail: agnieszka.chwialkowska@gmail.com

¹ Zgodnie z definicją Komisji Europejskiej MŚP to „przedsiębiorstwa zatrudniające mniej niż 250 osób oraz z rocznymi obrotami nieprzekraczającymi 50 milionów euro i/lub rocznym bilansem nieprzekraczającym 43 milionów. Zob. European Commission 2003.

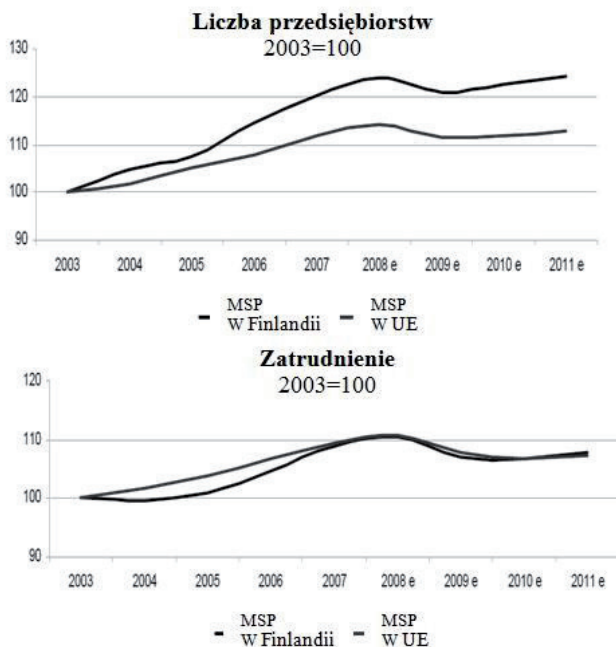
1. ZNACZENIE FIŃSKIEGO SEKTORA MŚP NA PRZESTRZENI LAT

Liczba małych i średnich przedsiębiorstw w Finlandii systematycznie rosła od lat 80. XX wieku, z wyłączeniem początku lat 90. W 1996 roku sięgnęła prawie 203 tys. przedsiębiorstw (99,8% wszystkich przedsiębiorstw) [Schmidhauser 1999, s. 5–35]. W roku 1996 sektor MŚP zatrudniał ponad 670 tys. osób², a więc 60% zatrudnionych w sektorze prywatnym. Natomiast zatrudnienie w dużych przedsiębiorstwach (powyżej 250 osób) spadało. Przeciętny wzrost przychodów MŚP na koniec lat 90. wynosił ponad 9%, a skorygowany przez inflację – ponad 7%. Przeciętna marża operacyjna wynosiła 10%. Stosunkowo wysoki na tle innych krajów Europy był współczynnik wypłacalności przedsiębiorstw, osiągający ponad 30%. W latach 90. XX wieku miał miejsce wzrost liczby nowych przedsiębiorstw o ok. 10%, jednakże po wyeliminowaniu ze statystyk przedsiębiorstw nieaktywnych, faktyczny wzrost osiągnął poziom ok. 6%. Na tle innych krajów Unii Europejskiej (przeciętny wzrost ok. 10% w 1996 r.) można wzrost ten uznać za relatywnie niski [Schmidhauser 1999, s. 5–35]. Również na przestrzeni ostatnich kilku lat liczba MŚP stopniowo rosła [Hutti 2011, s. 4], co obrazuje wykres nr 1, przedstawiający zarazem trendy w rozwoju sektora MŚP w Finlandii na tle Unii Europejskiej.

Zgodnie z „Business Register of Statistics Finland” obecnie zarejestrowane są ponad 263 tys. przedsiębiorstw (według Eurostatu ponad 214 tys.). Należy zwrócić uwagę, iż 80% przedsiębiorstw w Finlandii stanowią firmy rodzinne [Tourunen 2012, s. 512].

Znaczenie mikroprzedsiębiorstw jest niepodważalne – 9 na 10 przedsiębiorstw w Unii Europejskiej to mikroprzedsiębiorstwa [European Commission, 2012, s. 5]. Obecnie udział sektora MŚP w ogóle przedsiębiorstw w Finlandii (99,7%) w przybliżeniu odpowiada udziałowi w Unii Europejskiej. Sektor MŚP generuje 60% miejsc pracy i 54% wartości dodanej w gospodarce, co plasuje Finlandię poniżej przeciętnej UE. W okresie 2002–2008 liczba MŚP wzrosła o ponad 16% przy przeciętnym wzroście w Unii Europejskiej na poziomie 13%. Jednakże wzrost zatrudnienia był umiarkowany w porównaniu z UE [Hutti 2011, s. 4]. Już w roku 2008 przedsiębiorstwa w Finlandii powróciły do wielkości wyników sprzed kryzysu, jednakże do roku 2011 nie wykazały dalszego wzrostu. Strukturę oraz wpływ sektora MŚP na fińską gospodarkę na tle Unii Europejskiej obrazuje poniższa tabela 1.

² Liczba ludności aktywnej zawodowo w wieku produkcyjnym wynosiła 2,1 milionów osób (1 milion kobiet i 1,1 miliona mężczyzn).

Wykres 1. Sektor MŚP w Finlandii – podstawowe trendy

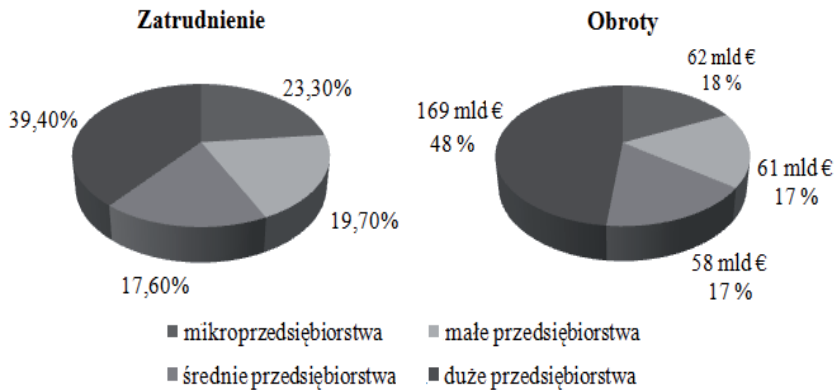
Źródło: European Commission Enterprise and Industry, 2010/2011.

Tabela 1. Sektor MŚP w Finlandii – podstawowe dane (2010 r.)

Rozmiar przedsiębiorstwa	Liczba przedsiębiorstw			Zatrudnienie			Wartość dodana		
	Finlandia		UE27	Finlandia		UE27	Finlandia		UE27
	Liczba	Udział	Udział	Liczba	Udział	Udział	ml d €	Udział	udział
mikro	202 422	93,0%	92,1%	295 855	23,3%	29,8%	20	19,7%	21,6%
małe	12 477	5,7%	6,6%	249 955	19,7%	20,4%	18	17,4%	18,9%
średnie	2 230	1,0%	1,1%	222 971	17,6%	16,8%	18	17,8%	17,9%
MŚP	217 129	99,7%	99,8%	768 781	60,6%	66,9%	56	54,9%	58,4%
duże	595	0,3%	0,2%	498 885	39,4%	33,1%	46	45,1%	41,6%
ogółem	217 724	100,0 %	100,0 %	1267666	100,0 %	100,0 %	10	100,0 %	100,0 %

Źródło: European Commission Enterprise and Industry, 2010/2011.

Struktura fińskich przedsiębiorstw w latach 90. XX wieku była zdominowana przez bardzo małe przedsiębiorstwa z mniej niż 10 pracownikami (94% wszystkich przedsiębiorstw w roku 1996). Obecnie udział mikroprzedsiębiorstw jest wyższy od przeciętnej Unii Europejskiej, natomiast udział małych przedsiębiorstw jest niższy od średniej UE [European Commission 2012, s. 5]. Strukturę wielkości fińskich przedsiębiorstw obrazuje poniższy wykres.

Wykres 2. Fińskie przedsiębiorstwa według zatrudnienia i wielkości obrotów

Źródło: The Federation of Finnish Enterprises, 2013.

Co czwarty Fin jest przedsiębiorcą (stanowi to odsetek dwukrotnie wyższy aniżeli w UE ogółem). Co nawet ważniejsze, większość tych osób (71%) jest przedsiębiorcami, ponieważ taki był ich pierwszy wybór kariery. Decyzja o samozatrudnieniu jest zatem tutaj wyborem świadomym, nie jest wymuszona sytuacją społeczno-gospodarczą. Stanowi to konsekwencję bardzo dobrego środowiska dla zachowań przedsiębiorczych. W żadnym innym kraju tak duży odsetek dorosłej populacji nie uważa, że przedsiębiorcy cieszą się wysokim statusem społecznym (prawie 87% w Finlandii versus 71% w UE ogółem). Finlandia osiąga również najwyższy wynik w zakresie uwagi mediów poświęconej przedsiębiorczości. Ponadto większość Finów (55%) twierdzi, że edukacja szkolna pomogła zaszczerpić w nich ducha przedsiębiorczości, a 45% nieprowadzących własnej działalności gospodarczej (versus 28% w UE ogółem) jest zdania, że odpowiednie byłoby dla nich założenie swojego własnego przedsiębiorstwa [European Commission Enterprise and Industry 2010/2011, s. 5].

W latach 90. największy udział w sektorze MŚP miały przedsiębiorstwa usługowe [Schmidhauser 1999, s. 5–35]. Obecnie stosunkowo duży odsetek MŚP (18%) działa w obszarze agrobiznesu oraz leśnictwa. Kolejnym co do wielkości sektorem jest handel (14,7%), następnie budownictwo (13%). Jednakże usługi (zebrane łącznie) dominują (46% przedsiębiorstw), zwłaszcza usługi profesjonalne (10%) [Hutti 2011, s. 4].

Udział zatrudnienia w MŚP o charakterze wysoko oraz średnio zaawansowanej technicznej produkcji (high- and medium- high-tech manufacturing HMHTM) w latach 2009–2011 był w Finlandii wyższy niż średnia dla Unii Europejskiej (Finlandia, zajmując czwarte miejsce, wyprzedzona została tylko przez Słowację, Czechy i Słowenię). Ponadto ma ona wyższy od przeciętnego

dla Unii Europejskiej udział Knowledge Intensive MŚP (przedsiębiorstw opartych na wiedzy) [ECORYS 2012, s. 32].

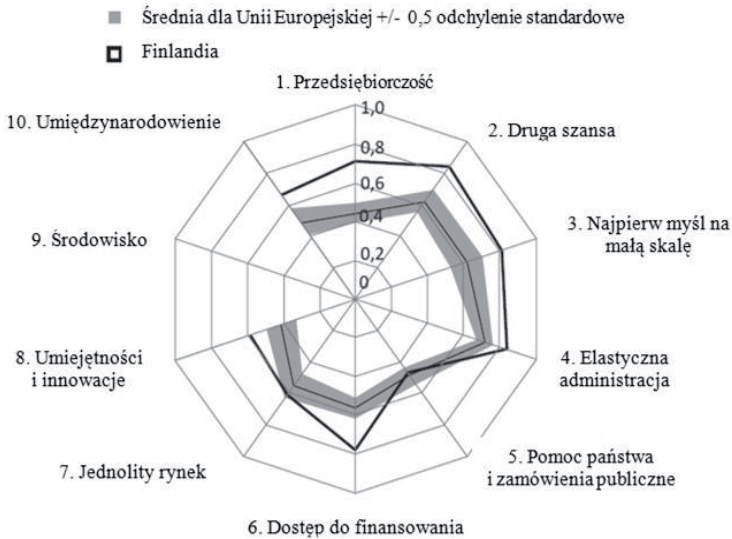
Należy zwrócić uwagę na lokalizację małych i średnich przedsiębiorstw w Finlandii – prawie $\frac{1}{3}$, tj. 31,2% zlokalizowanych jest w regionie stolicy – Helsinek (Uusima), 9,5% w Finlandii południowo-zachodniej (Varsinais-Suomi), a 8,9% w regionie Tampere (Pirkanmaa) [Hutti 2011, s. 9]. Natężenie przedsiębiorstw w tych regionach odpowiada rozmieszczeniu ludności.

2. WYNIKI FIŃSKIEGO SEKTORA MŚP NA TLE UNII EUROPEJSKIEJ

Komisja Europejska corocznie publikuje informacje dotyczące trendów oraz krajowych polityk związanych z sektorem MŚP w poszczególnych krajach członkowskich. The Small Business Act (SBA) [Komisja Europejska 2013] stanowi inicjatywę Unii Europejskiej mającą na celu wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw. Profil SBA państwa oceniany jest w 9 obszarach: przedsiębiorczość [ang. *Entrepreneurship*], druga szansa [ang. *Second chance*], „najpierw myśl na małą skalę” [ang. *Think small first*], elastyczna administracja [ang. *Responsive administration*], pomoc państwa i zamówienia publiczne [ang. *State aid & public procurement*], dostęp do źródeł finansowania [ang. *Access to finance*], jednolity rynek [ang. *Single market*], umiejętności i innowacje [ang. *Skills and innovation*], środowisko [ang. *Environment*].

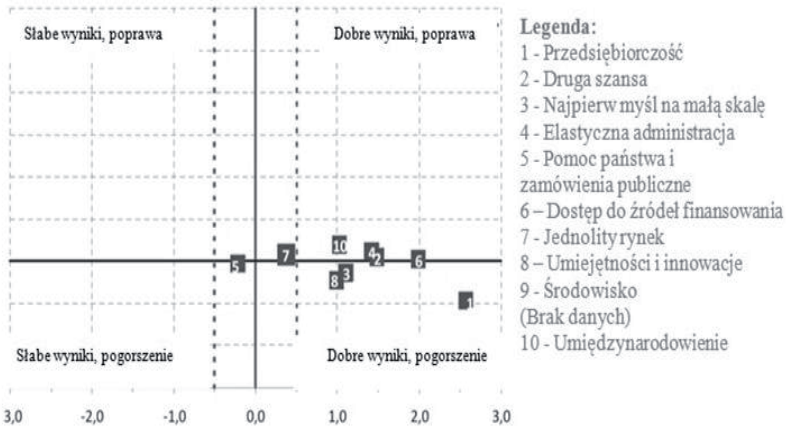
Jak obrazuje poniższy rysunek, profil SBA fińskich przedsiębiorstw jest wybitny, żaden z innych krajów członkowskich UE nie może pochwalić się ponadprzeciętnymi wynikami w 7 z 9 obszarów SBA. Ponadto, pomimo że wynik Finlandii w kategorii „jednolity rynek” jest przeciętny, był on tylko niewiele poniżej granicy „ponadprzeciętny”.

Jednakże progres Finlandii w czasie nie jest już tak imponujący jak status quo, co obrazuje rysunek nr 2. Przeciętne wskaźniki wzrostu rocznego są skupione wokół linii „zerowego postępu”. Niektóre z obszarów, takich jak „przedsiębiorczość”, „najpierw myśl na małą skalę” oraz „umiejętności i innowacje”, wykazują nawet spadek w okresie 2005–2011. Podczas gdy obszary te powinny być dokładnie monitorowane, faktem pozostaje, iż Finlandia jest w czołówce klasy w wielu obszarach, a stagnacja jej wyników ma miejsce na najwyższym poziomie. Trudno jest jakimkolwiek krajowi poprawiać swoje wyniki w szybkim tempie, tym bardziej że jego rezultaty już osiągnęły prawie optymalny poziom [European Commission Enterprise and Industry 2010/2011, s. 3].

Rys. 1. Profil SBA fińskiego sektora MŚP – wyniki na tle Unii Europejskiej

Źródło: European Commission Enterprise and Industry 2010/2011, s. 3.

Rys. 2. Analiza SBA fińskiego sektora MŚP, status quo i rozwój w przestrzeni lat (2005–2011)

Źródło: European Commission Enterprise and Industry, 2010/2011.

Pomimo że sektor małych i średnich przedsiębiorstw postrzegany jest często jako czołowy determinant przyszłego wzrostu i bogactwa w Finlandii (zwłaszcza rola pracodawców sektora MŚP jest kluczowa), w polityce UE główny nacisk kładzie się na wsparcie dla start-upów oraz nowych biznesów zamiast tych

istniejących. Dzieje się tak, pomimo że współczynnik niepowodzenia nowych biznesów jest relatywnie wysoki – w Szwecji na przykład populacja nowych przedsiębiorstw zmalała o połowę w ciągu pięciu lat [Johannisson 1996, s. 253–367]. W Finlandii sytuacja wygląda podobnie. Dlatego też należałoby oczekiwać, że wspieranie trwałości istniejących MŚP będzie powodować lepszy zwrot z inwestycji aniżeli inwestycje w start-upy [Storey 1995, s. 44–62].

3. WPLYW KRYZYSU FINANSOWEGO NA DZIAŁALNOŚĆ FIŃSKICH MŚP

Kryzys wpłynął na przychody i zyski MŚP oraz w znacznym stopniu utrudnił dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania dla małych i średnich przedsiębiorstw w Finlandii. Niedostatki w kapitale obrotowym spowodowały wzrost zapotrzebowania na krótkoterminowe pożyczki. Udział pożyczek krótkoterminowych we wszystkich pożyczkach sektora MŚP wynosił w 2007 roku 21%, w porównaniu z 30% w roku 2009, kiedy osiągnął szczyt, oraz 26% w roku 2010. Wpływ kryzysu obrazuje również poniższa tabela 2, z której można odczytać, że spadł udział pożyczek w wysokości poniżej 1 miliona euro we wszystkich pożyczkach udzielonych nowym przedsiębiorstwom. Jest to spadek prawie o połowę, z 27% w 2007 roku do 14% w roku 2009 [Huovinen 2012, s. 3].

Tabela 2. Udział pożyczek udzielonych nowym przedsiębiorstwom we wszystkich udzielonych pożyczkach

Rok	Pożyczki do 1 mln €		Pożyczki powyżej 1 mln €		Suma
	mln €	%	mln €	%	mln €
2010	7 761	14,4	45 963	85,6	53 724
2009	9 944	19,6	40 905	80,4	50 850
2008	11 881	21,9	42 486	78,1	54 358
2007	11 576	27,1	31 122	72,9	42 698

Źródło: Huovinen 2012, s. 3.

Spadek udziału MŚP w pożyczkach bankowych udzielanych nowym przedsiębiorstwom może być wytłumaczony zaostrzeniem kryteriów udzielania kredytów, ale również szybką i intensywną odpowiedzią rządu, która spowodowała wzrost dostępności finansowania publicznego dla przedsiębiorstw. Przykładowo, liczba MŚP, które skorzystały ze wsparcia fińskiej publicznej instytucji finansowej – Finnvera, wzrosła o 12% w roku 2009. Ponadto, wartość finansowania MŚP udzielonego przez inną instytucję – Finnish Funding Agency for Technology and Innovation – wzrosła o 15%, osiągając kwotę 200 mln euro w 2009 roku [OECD 2012, s. 68].

Szczyt kryzysu wystąpił we wrześniu 2009, kiedy to 10% MŚP miało duże problemy finansowe, a 21% zmierzało się z wypłacalnością. Rozpowszechnienie problemów finansowych wśród MŚP było aż pięć razy większe aniżeli przed kryzysem, kiedy tylko 2–3% małych i średnich przedsiębiorstw nie było w stanie uzyskać finansowania, o które aplikowało [EK, Ernst&Young 2008]. Ponadto, zakres problemów z wypłacalnością wzrósł dramatycznie w porównaniu z rokiem 2008, kiedy to wynosił on 6–8%. W związku z tym zapotrzebowanie na krótkookresowe finansowanie zwiększyło się bardzo szybko, przy jednoczesnym odkładaniu w czasie inwestycji długoterminowych [Huovinen 2012, s. 4].

Generalnie, finansowanie ze środków publicznych odgrywało ważną rolę w zapewnianiu zatrudnienia w sektorze MŚP podczas kryzysu finansowego w Finlandii. Bez tego finansowania szacowana liczba osób, które utraciły pracę, byłaby (według raportu OECD) dwukrotnie większa niż faktyczna w 2009 roku. Oznacza to, że ponad 20 tys. etatów zostało utrzymanych z pomocą środków przyznanych między innymi przez instytucję Finnvera oraz Centre for Economic Development, Transport and the Environment (Elinkeino- liikenne- ja ympäristö keskus). Obecnie, mimo że sytuacja się poprawiła, nadal 4% przedsiębiorstw cierpi na problemy finansowe [EK 2008]. Wysoki zakres problemów z wypłacalnością (17%) hamuje dalszy rozwój sektora MŚP. Liczba bankructw małych i średnich przedsiębiorstw nie wzrosła gwałtownie, jednak liczba przedsiębiorstw podejmujących działania w ramach restrukturyzacji powiększyła się o 13% w okresie styczeń–marzec 2011 w porównaniu z okresem styczeń–marzec 2010 [OECD 2012, s. 69].

4. PROFIL MŚP W ZAKRESIE INNOWACJI MŚP

W ciągu kilku ostatnich dekad w Finlandii dokonały się dramatyczne zmiany w obszarze krajowego środowiska dla innowacji, co uczyniło to państwo obecnie prekursorem w zakresie działań związanych z innowacjami i badaniami [Georghiou, Smith, Toivanen, Ylä-Anttila 2003]. Finlandia jest jednym z najbardziej innowacyjnych i nastawionych na intensywność badań krajów na świecie i regularnie znajduje się w czołówce światowych rankingów [Unger 2001, s. 941–969]. Innowacje wpływają na krajową gospodarkę Finlandii oraz społeczeństwo jako całość, przejawiają się w większej efektywności siły roboczej, pojawianiu się nowych przedsiębiorstw, wzroście konkurencyjności i przedsiębiorczości [Tekes 2009]. Ponadto, fińskie środowisko innowacji charakteryzuje się szybkim rozwojem oraz zaangażowaniem ze strony przedsiębiorstw, badaczy oraz instytucji publicznych, fińskich przedsiębiorstw, naukowców będących prekursorami w licznych obszarach technologicznych i innowacji [Tekes 2009].

Jednakże wyzwaniem stanowi brak prawdziwie innowacyjnych małych i średnich przedsiębiorstw [Georghiou et al. 2003]. Dlatego tak ważna jest koncentracja na wzmacnianiu ich innowacyjnych działań, aby umożliwić Finlandii utrzymanie swojej pozycji jako jednego z czołowych społeczeństw opartych na

wiedzy [Dahlman, Routti, Ylä-Anttila 2005]. Problem stanowi tutaj również brak szybko rozwijających się i zorientowanych na dalszy wzrost MŚP [Hutti 2011, s. 4].

W Finlandii brakuje szybko rosnących, mających duży wpływ na gospodarkę przedsiębiorstw, co – jak sugeruje badanie GEM – może być tłumaczone niskim popytem na innowacyjne produkty i usługi. Poziom działań przedsiębiorczych w kraju wzrósł, jednak w rankingach międzynarodowych jest on wciąż umiarkowany. Zgodnie z raportem „głównym wyzwaniem Finlandii nie jest liczba przedsiębiorców, ale raczej ich jakość” [Hutti 2011, s. 9; Stenholm, Hutti 2006, s. 14].

Zgodnie ze statystykami OECD fińskie MŚP są mniej aktywne w zakresie R&D aniżeli te w Danii, ale bardziej aktywne niż szwedzkie. Fińskie MŚP odpowiadają za 18,3% wszystkich R&D, podczas gdy w Danii i Szwecji odpowiednio 29% i 18,3%. Około $\frac{1}{3}$ personelu R&D zatrudniona jest w sektorze MŚP [Hutti 2011, s. 10; OECD 2009]. Poniższa tabela przedstawia liczbę zatrudnionych w działach R&D oraz wydatki na ten cel ponoszone przez MŚP na tle innych przedsiębiorstw.

Tabela 3. Personel R&D, wydatki na R&D według rozmiarów przedsiębiorstw

Rozmiar przedsiębiorstwa wg liczby pracowników	Personel R&D	Wydatki na R&D (w mln €)	Proporcja finansowania ze środków publicznych (w %)
0–9	2325	107,6	36,5
10–49	5366	355,1	21,1
50–99	2231	188,1	7,0
100–249	3713	315,6	4,2
250–499	4109	392,3	4,6
500+	24017	3743,3	1,5

Źródło: Hutti 2011, s. 11.

Zdecydowana większość, bo 80% fińskich MŚP jest w pewien sposób aktywnych w zakresie innowacji. Blisko 50% jest regularnie zaangażowanych w działania o charakterze innowacyjnym, $\frac{1}{3}$ czasami i ok. 20% rzadko. MŚP są bardziej reaktywne niż proaktywne w swoich działaniach innowacyjnych. Jest to wynik braku orientacji na wzrost oraz tego typu celów w organizacjach [Pukkinen 2009, s. 113–124]; 19% ogółu wydatków na R&D w Finlandii poniesionych zostało przez sektor MŚP, który również zatrudnił 33% personelu badawczego w 2008 roku [Statistics Finland 2008]. Większość – 75% – małych przedsiębiorstw (10–49 pracowników) oraz 70% mikroprzedsiębiorstw (1–9 pracowników) planuje finansowanie przyszłych inwestycji ze swoich zasobów wewnętrznych [Maula, Murray, Jaaskelainen 2006, s. 72]. Najbardziej innowacyjnymi przedsiębiorstwami są te we wczesnych etapach rozwoju oraz relatywnie większe, działające na rynku krajowym oraz rynkach międzynarodowych [Pukkinen 2009, s. 113–124]. Najambitniejsze plany w zakresie R&D mają młode przedsiębiorstwa (działające do 5 lat), z których połowa planuje wzrost

wydatków na R&D, podczas gdy podobnie deklaruje 30% przedsiębiorstw działających powyżej 20 lat [Hutti 2009, s. 9].

Zwłaszcza MŚP z sektora produkcyjnego są aktywne w działalności innowacyjnej – około 43,1% przedsiębiorstw produkcyjnych z 10–49 pracownikami jest aktywna w zakresie innowacji produktowych bądź procesowych i 57,9% przedsiębiorstw z 50–249 pracownikami. Odpowiednie proporcje dla całego sektora MŚP to 35,7% oraz 44,9%. Działalność innowacyjna związana z produktem bądź innowacjami procesowymi była nadal bardziej popularna w sektorze produkcji niż w usługach. Ponadto, duże przedsiębiorstwa przedsiębiorą działania innowacyjne częściej aniżeli MŚP. Około $\frac{1}{3}$ małych i średnich przedsiębiorstw podejmujących działalność innowacyjną otrzymała na ten cel finansowanie publiczne w latach 2006–2008 (46% przedsiębiorstw produkcyjnych oraz 20% usługowych). Głównymi źródłami finansowania były: wsparcie państwa (29%), finansowanie z funduszy władz lokalnych i regionalnych (8%) oraz Unii Europejskiej (7%). W wartościach względnych finansowanie z lokalnych źródeł było częstsze w małych niż dużych przedsiębiorstwach [Hutti 2011, s. 11, 12]. Na uwagę zasługuje również rozpowszechnienie współdziałania biznesu z nauką – 25% MŚP ma historię współpracy z uniwersytetami, co również można uznać za narzędzie innowacyjności [Piispanen 2012, s. 36]. Ponadto, pośród wszystkich uniwersytetów w Europie Zachodniej Finlandia charakteryzuje się większą od przeciętnej liczbą start-upów (przedsiębiorstw typu spin-off)³.

Fińskie przedsiębiorstwa generalnie nie są zadowolone ze swoich wewnętrznych działań w zakresie R&D. Te aktywne w zakresie RTD (projektów naukowo-badawczych) podkreślają, że problem stanowi brak środków na finansowanie tego typu inicjatyw, z kolei te nieaktywne twierdzą, że ich problemem jest brak dostępu do informacji na ich temat. Kolejnym czynnikiem wskazywanym jako przeszkoda w działaniach R&D jest brak personelu i odpowiednich umiejętności. Biurokracja stanowi z kolei dużą przeszkodę w zakresie RTD finansowanych przez Unię Europejską [Hutti 2011, s. 4].

Federacja Fińskich Przedsiębiorstw, opierając się na przeprowadzonym przez siebie badaniu, raportowała, że kryzys ekonomiczny miał wpływ na działalność w zakresie R&D małych i średnich przedsiębiorstw. Jednakże barometr z wiosny roku 2010 wykazał, iż oczekiwania dotyczące R&D już zdążyły powrócić do poziomów sprzed kryzysu, zwłaszcza w sektorze międzynarodowych przedsiębiorstw przemysłowych, z których 43% planowało wzmocnić swoje działania w zakresie R&D. Potrzeby MŚP są w głównej mierze skoncentrowane na zastosowaniu wiedzy w praktyce i przedsiębiorstwa niechętnie biorą udział w długoterminowych podstawowych projektach badawczych. Ponadto, MŚP mają stosunkowo małe ambicje w zakresie wzrostu, co ma odzwierciedlenie w braku skłonności do podejmowania ryzyka, np. w zakresie ich działalności

³ W 2009 roku 493 przedsiębiorstwa typu spin-off zostały stworzone w Unii Europejskiej ze wsparciem European Knowledge Transfer Offices (KTOs). Zob. ECORYS 2012, s. 55.

R&D oraz innowacji. Podsumowując, fińskie MŚP są dosyć aktywne w zakresie innowacji, jednakże tylko w obszarze implementowania wiedzy i pasywnego reagowania na zmiany popytu rynkowego. MŚP są motywowane przez krótkoterminowe cele, takie jak wprowadzanie nowych produktów i zyskowość, chętnie korzystają z publicznego finansowania R&D. Federacja Fińskich Przedsiębiorstw (Federation of Finnish Enterprises) sygnalizuje kilka problemów z perspektywy MŚP: większość fińskich usługodawców w zakresie innowacji nie spełnia potrzeb MŚP – więcej uwagi powinno być poświęconej rozwijaniu możliwości innowacyjnych, kluczowym czynnikiem jest koncentracja na komercjalizacji i marketingu innowacji MŚP. Małe i średnie przedsiębiorstwa powinny mieć również swoją reprezentację w fińskim Research and Innovation Council. Ogólnie mówiąc, fińskie MŚP są nastawione bardzo pozytywnie do innowacji i większość nich jest zaangażowana przynajmniej w pewnego rodzaju działalność innowacyjną. Jednakże są one bardziej reaktywne aniżeli proaktywne w tym zakresie [Hutti 2011, s. 4].

Co do mocnych stron w zakresie innowacji należy stwierdzić, że Finlandia intensywnie inwestuje w R&D i jest jednym z liderów w tym względzie w Unii Europejskiej, fińskie MŚP są dosyć aktywne w obszarze innowacji i działalności R&D, fińskie przedsiębiorstwa, w tym MŚP, są aktywne w patentowaniu, a kultura przedsiębiorczości mierzona przez działalność przedsiębiorczą rosła na przestrzeni ostatnich lat [Hutti 2011, s. 4].

PODSUMOWANIE

Małe i średnie przedsiębiorstwa odgrywają znaczącą rolę w rozwoju gospodarki Finlandii, generują znaczną liczbę miejsc pracy, istotnie przyczyniają się do wzrostu PKB, jak również są aktywne jako eksporterzy. Ich profil SBA jest wybitny na tle pozostałych krajów Unii Europejskiej. Finlandia z pewnością stanowi bardzo dobry przykład do naśladowania w zakresie kreowania środowiska przyjaznego małym i średnim przedsiębiorstwom oraz przedsiębiorczości.

Mimo że małe i średnie przedsiębiorstwa odgrywają równie ważną rolę w Polsce, osiąga ona znacznie gorsze wyniki w swoim profilu SBA. Pomimo pozytywnych, stałych usprawnień na przestrzeni ostatnich lat, profil SBA Polski nadal pozostaje w tyle za średnią Finlandii w kilku obszarach. O ile wyniki w takich kategoriach, jak przedsiębiorczość, środowisko oraz dostęp do źródeł finansowania kształtują się na dobrym poziomie, to wiele pracy wymagają obszary, takie jak: umiejętności i innowacje, jednolity rynek, działanie zgodnie z zasadą: najpierw myśl na małą skalę oraz elastyczna administracja. W tych punktach nasze wyniki są o wiele gorsze aniżeli Finlandii, z jej rozwiązań moglibyśmy czerpać.

LITERATURA

- ECORYS, (2012), *EU SMEs in 2012: at the crossroads. Annual report on small and medium-sized enterprises in the EU, 2011/2012*, European Commission, Rotterdam, September.
- EK and Ernst & Young, (2008), *How to finance growth? Growth companies and SMEs in comparison*, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Helsinki.
- EK, (2008), *Small business environment survey*, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Helsinki.
- European Commission Enterprise and Industry, (2012), *SBA Fact book, 2010/2011 Finland*.
- European Commission, (2003), *Official Journal of the EU*.
- Huovinen J., (2012), *Impacts of financial crisis on SME financing. The Finnish evidence*, Confederation of Finnish Industries, Helsinki.
- Hutti H., (2011), *SME and stakeholders needs, requirements and feedback to overcome barriers for innovation activities in Finland*, MaPEeR SME, Projekt współfinansowany przez Komisję Europejską w ramach 7 Programu Ramowego (2007–2013), tytuł projektu: Making Progress and Economic enhancement a Reality for SMEs, April.
- Johannisson B., (1996), *The Dynamics of entrepreneurial networks*, [w:] *Frontiers of Entrepreneurship Research*, red. Reynolds P., Center of Entrepreneurial Studies, Wellesley MA.
- Kontinen T., Ojala A., (2012), *Internationalization pathways among family-owned SMEs*, „International Marketing Review”, Vol. 29, Issue 5. DOI: <http://dx.doi.org/10.1108/2F02651331211260359>
- OECD, (2012), *Finland*, [w:] *Financing SMEs and Entrepreneurs 2012*, An OECD Scoreboard, OECD Publishing.
- Oksanen J., Rilla N., (2009), *Innovation and entrepreneurship: new innovations as source for competitiveness in Finnish SMEs*, „International Journal of Entrepreneurship”, Vol. 13, Special Issue.
- Piispanen V. V., (2012), *The Innovation Management and Partnerships (Knowledge Flow) of the Finnish Small Low Tech Companies*, „International Business Research”, June, Vol. 5, No. 6.
- Pukkinen T., (2009), *Innovation and the growth of the firm*, [w:] *Company growth mechanisms*, Henoinen J., Kovalainen A., Turku School of Economics, Turku.
- Schmidhauser H. P., (1999), *Finnish SME-sector in the EU*, [w:] *Kauppa-jäteollisuus ministeriön tutkimuksia ja raportteja (vuodesta 1993–3/2004)*, Turku School of Economics and Business Administration.
- Smallborne D., Leigh R., North D., (1995), *The characteristics and strategies of high growth SMEs*, „International Journal of Entrepreneurial Behaviour and Research”, No. 1, Vol. 3.
- Stenholm P., Hytti U., (2006), *Push for innovations – added value from Tekes preparation financing*, Teknologia ohjelma raportti, Helsinki, No. 12.
- Storey D. J., (1993), *Should we abandon support to start-up business?*, [w:] F. Robertson (ed.), *Small Firms: Recession and Recovery*, Chapman, London.
- Unger B., (2000), *Innovation systems and Innovative Performance*, Voice Systems, Organization Studies, No. 21, Vol. 5.

Literatura elektroniczna

- Dahlman C. J., Routti J., Ylä-Anttila P., *Finland as a knowledge economy. Elements of Success and Lessons Learned Overview*, 2005, <http://www.evaluation.fi> [03.02.2013].
- Georghiou L., Smith K., Toivanen O., Ylä-Anttila P., *Evaluation of the Finnish Innovation Support System*, Ministry of Trade and Industry Finland, Publications 5, 2003, <http://evaluation.fi> [05.02.2013].

Komisja Europejska, *Small Business Act*, http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/index_en.htm [08.02.2013].

Statistics Finland, http://tilastokeskus.fi/index_en.html [15.02.2013].

Tekes, *Innovate in Finland*, 2009, <http://www.tekes.fi/en/community/Innovate%20in%20Finland/354/Innovate%20in%20Finland/1229> [03.02.2013].

THE ROLE AND IMPORTANCE OF SME SECTOR IN FINLAND

Abstract: The aim of the article is to present the importance of SME sector in Finland over the last several years. The performance of the sector is featured (SBA profile – *Small Business Act*) in comparison to other European Union countries. Moreover, the impact of the crisis on Finnish SME sector is described, as well as the issues of innovativeness.

Keywords: SME sector; Finland; Small Business Act